

NARODNI DNEVNIK

Izbaja vsak dan opoldne, izvenredno nedelj
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisemenim vprašanjem naj se priloži ~~stanje~~
za odgovor.

Račun pri poštnem čeku, uradu štev. 13.633.

Odmev Radičevega govora.

Zlasti v Mariboru je bil utis Radičevega govora velik. Vsi poslušalci, in med njimi je bil inteligenčni sloj zlasti številan, so bili presenečeni od globoke vsebine Radičevega govora in osvojeni od njegove simpatične osebnosti.

Kako veliko je bilo zanimanje za Radičev shod, se vidi tudi iz tega, da so skoraj vsi večji listi poslali na shod svoje poročevalce. Vsem je bilo na shodu okoli 15 žurnalistov.

Današnji beograjski in zagrebški listi objavljajo že obširna poročila o Radičevem shodu. Nekateri poudarjajo, da je govoril Radič zelo umerjeno. Iz vseh poročil pa se vidi, da je naredil Radičev govor zelo globok utis in da postaja Radičeva ofenziva v Slovenijo vedno bolj resna.

MARIBORSKI NEMCI PRI RADIČU.

Maribor, 13. decembra. V soboto ob štirih popoldne je Radič sprejel številne deputacije. Tako tudi deputacijo mariborskega gledališča. Radič je razložil deputaciji svoje nazore o gledališki umetnosti, poudaril njeno važnost in naglasil, kako treba za njo delati zlasti na periferiji države. Govoril je, da je v dvanajstih za mariborsko gledališče določenih 150.000 dinarjev, torej znatno več, ko prej.

Z Radičevim odgovorom je bila deputacija zelo zadovoljna.

Politično najvažnejša je bila deputacija mariborskih Nemcev, ki so izročili Radiču spomenico o svojih zahtevah.

Radič jim je odgovoril, da je manjšinsko vprašanje tudi politično vprašanje. Treba, da so Nemci v Jugoslaviji tako lojalni, kakor so Tirolski Nemci pod Italijo in potem ni dvoma, da se bo našla pot, da se bo tudi njih deca učila v maternem jeziku.

VAŽNI UKREPI PROSVETNEGA MINISTRA.

Beograd, 14. decembra. V ministrstvu prosvete je bila izdelana podrobna osnova o reparacijah, ki se tičejo bivših neprijateljskih držav. Tudi se bo rešilo vprašanje o prevredbi nekaterih vseučiliških profesorjev v prejšnji čin. Gre za profesorje, ki so prišli na svoj sedanji položaj proti določenemu vseučiliškemu zakonu. To velja posebno za nekatere profesorje zagrebškega vseučilišča.

BEOGRAJSKA ORJUNA PROTI DR. LEONTIČU.

Beograd, 14. decembra. Včeraj je bilo v Beogradu zborovanje beograjske Orjuna. Na zborovanju je bila sprejeta ostra resolucija, s katero se je obsodilo postopanje dr. Leontića. Dr. Leontić je bil v resoluciji pozvan, da skliče izredni kongres direktorija Orjuna v Beogradu, na katerem naj bi prišlo do razčiščenja cele zadeve. Dr. Leontiću se očita, da kot Orjuna napada izrazito narodne osebe, ne pa protidržavnih elementov.

NEGOGLASJA V RADIKALNI STRANKI.

Beograd, 14. decembra. Glede na negoglasja v radikalni stranki objavlja odličan član radikalne stranke v »Narodni politiki« članek, v katerem navaja, da obstoje v radikalni stranki tri skupine. Prva je skupina ministrov, druga je skupina državnih podtajnikov, tretja pa je skupina ministrskih kandidatov. Te tri skupine so krive današnjega stanja v radikalni stranki, v kateri je edino Pašić močnejši od vseh, ker uživa v narodu veliko avtoriteto. Članek poziva Nikolo Pašića, naj napravi red v stranki, ker je to dolžan domovini in radikalni stranki.

Predsednik HSS Stjepan Radič v Mariboru.

MINISTER STJEPAN RADIČ V MARIBORU. — VELIKANSKO ZANIMANJE ZA RADIČA. — SPREJEM NA KOLODVORU. — INSPEKCIJA ŠOL. — BANKET V NARODNEM DOMU. — SIJAJEN NEDELJSKI SHOD. — VPRAŠANJE LJUBLJANSKE UNIVERZE — SELJASTVO IN INTELIGENCA.

Maribor, 12. decembra.

Prihod g. prosvetnega ministra Stjepana Radiča v Maribor je vzbujal v tukajšnjih krogih vedno več zanimanja. Tajništvo stranke v Narodnem domu so že nekaj dni sem oblegale stotine radovednežev, ki so hoteli dobiti vstopnice za jutrišnji shod. Med temi množicami smo videli tudi ljudi, o katerih bi nikdar ne pričakovali, da bodo posvetili prihodu g. ministra v Maribor toliko pozornosti. Do danes pred poldnevom je bilo izdanih že preko 3000 vstopnic, dasiravno gre v veliko dvorano Narodnega doma maksimalno 2000 ljudi. Spekulantje so izrabili to priliko in pričeli dobljene vstopnice prodajati dalje. Nastala je cela borza, tako da so se vstopnice prodajale naposled po 20, 30 in še več dinarjev.

Tudi naval na kolodvor ob prihodu g. Radiča je bil nenavaden. Brez dvoma je, da ni še noben politik doživel v Mariboru takega sprejema, kakor on. Na peronu sicer ni bilo toliko ljudi, zato pa je bil poln občinstva ves prostor pred kolodvorom, kjer se je zbrala naravnost ogromna množica. Vlak, ki bi moral priti normalno ob 14.34, je prišel vsled zamude 50 minut pozneje, vendar je občinstvo vztrajalo na miru, samo da vidi velikega hrvatskega tribuna.

Končno je prispehla zagrebški brzi vlak in pripeljal prvič v Maribor g. Radiča. Policija je na peronu napravila kordon in pustila k vlaku le vodstvo stranke, zastopnike oblasti in žurnaliste. G. Radič, ki se je pripeljal v prvem vozu, je izstopil prvi. V njegovem spremstvu so se nahajali g. ing. Košutić, g. Pácelj, g. Prepeluh, g. dr. Cihlař s soprogom in sin g. Radiča.

Ob prihodu na mariborska tla ga je pozdravil g. dr. Faninger, predsednik krajevne stranke organizacije za Maribor. V svojem pozdravnem nagovoru je pozdravil g. Radiča ob prvem prihodu v Maribor ter omenil njegovo borbo in trpljenje za vzvišene seljaške in narodne ideje.

G. Radič mu je odgovoril v kratkih, toda izbranih besedah, naglašujoč tisočletno skupno življenje in sodelovanje Hrvatov in Slovencev. Za tem mu je ob burnem aplavzu izročila hčerka g. dr. Faningerjeva krasen šopek vrtnic z narodnimi trakovi. Pri sprejemu na kolodvoru so bili navzoči veliki župan dr. Pirkmajer, prosvetni referent Poljanec, ravnatelj gimnazije dr. Tomineš, zastopniki vojske, raznih uradov itd., ne oziraje se na vse odlične štajerske voditelje stranke, ki so bili zastopani skoro korporativno. Pred kolodvorom so g. Radič in gosti sedli v avtomobile pred tisočglatno množico, ki je g. Radiča burno aklamirala.

Minister Radič se je ob strani velikega župana dr. Pirkmajerja in policijskega šefa g. Kerševana odpeljal v avtomobilu na inspekcijo šol. Obiskal je po eno ljudsko, meščansko, srednjo in strokovno šolo, kjer se je o ustroju in delovanju izrazil zelo laiskavo. Pri sprejemu in ves čas inspekcije ni prišlo niti do najmanjšega incidenta, čeprav so klerikalni listi hujskali na demonstracije.

Banket.

Po inspekciji se je podal g. minister s spremstvom v gostilno Spatek, nato pa v Narodni dom, kjer je bil prirejen banket. Banketa, ki je pričel ob 20. uri v mali dvorani Narodnega doma, se je udeležilo okrog 90 oseb. Med odličnimi predstavniki stranke smo videli poleg že omenjenih tudi g. dr. Matkota, g. bivšega narodnega poslanca Dobnika, Mermoljo itd. Zastopana je bila tudi NRS in mnogi kmetijski strokovnjaki.

Prvi je na banketu povzel besedo predsednik krajevne organizacije v Mariboru g. dr. Faninger, ki je omenil slavnostni povratek g. Radiča v domovino po onih usodnih dneh, ki jih je preživel v inozemstvu. Danes je prišlo do združitve treh strank, ki so zastopane na banketu in katerih skupni šef je minister prosvete g. Stjepan Radič. (Navdušeni živjokli.) Nadaljeval je: Dvignem zato čašo na njegovo zdravje, bog živi g. Radiča! (Gromovit aplavz.)

Za njim je povzel besedo g.

Stjepan Radič.

ki je govoril približno sledeče: Drage sestre, mili bratje! Mi Hrvati in Slovenci smo bili vedno najtesneje združeni. Na črti, dolgi nad 100 km, mejimo in živimo nedeljivo skupno življenje. Že po naravi smo mi ena celina; vaše reke tečejo k nam, vaše so in naše. Pa tudi kulturno smo vzgojeni že nad

1000 let. Naša kultura je tudi vaša kultura, saj je naša inteligenca študirala na istih visokih šolah kot vaša, v Gradcu, na Dunaju, Budimpešti itd. Res je, da je bila ta kultura zgrajena na nemškem duhu, in tudi nič ne de, čeprav ni bila ta kultura ravno na višku, toda vsem nam je bila skupna in vezala nas je.

Toda ne samo to, družila nas je tudi ista krščanska vera, da, še več, ista katoliška cerkev. In družil nas je tudi isti jezik v cerkvi.

Končno nas je družilo isto gorje, proti kateremu je vstal vaš in naš heroj, Matija Gubec, pred 350 leti.

Potem sta prišla Gaj in Vraz. Gaj je do gotove mere uspel, Vraz ni, ker je nastopil proti njemu Prešeren. Toda ne eden, ne drugi nista šla na deželo med narod. Vraz je zašel med Ilirce, Prešeren pa med Kranjce, ne Slovence. »Vremena Kranjcem bodo se zjasnila.«

Pozneje, ko se je pojavilo strankarsko življenje, je šel vaš kmet za duhovniki v klerikalizem, vaš delavec pa med socialne demokrate. Toda duhovniki niso mogli nikdar voditi naroda v pravo življenje, ker ga niso poznali. Življenja ne more poznati, kdor nima družine in katoliški duhovnik je nima. On govori nekaj, dela pa drugo, zato je vredno le ono, kar govori, ne pa tudi ono, kar dela. Tako je postala naša hrvatska inteligenca služabnica peštanske gospode, vaša pa dunajskega klerikalizma. Ta inteligenca je igrala v smrt nas Hrvatov in vas Slovence, poleg tega pa ni na merodajnih mestih pomnila nič; pobirala je le drobtine.

Nič čudnega ni, na je, navajena na to, hotela nadaljevati isto prakso po osvobojenju in ujedinenju tudi v Beogradu. Mi pa nismo šli tja zato, da vlado podpremo — ampak da jo ustvarimo po naših načelih. Pri ustvarjanju tega ideala se nismo bali ničesar, tudi ne zapora, ker smo vedeli, da če smo danes v zaporu, bomo jutri na vladi. Velika mučeništva so le za posameznika, ne pa za ves narod. (Buren aplavz.) Ves naš narod je šel na Golgotu, toda ne brez uspeha. Drugače je to, kakor zamisel Kreka, ki je bil sicer velik, in Korošca. Nam ni za metode Pešte in Dunaja, kjer je bila naša inteligenca le nemški paragraf. Mi smo hoteli politiko, ki je ni treba tolmačiti. Rekli smo: Jaz sem seljak, ti si seljak, seljaki smo vsi, ki smo stvorili to državo tako, kakor nismo poprej niti sanjali. Zato jo uredimo tudi na socialno kmečki podlagi.

Mi Slovenci, Hrvati in Srbi smo enakovrni, zato hočemo tudi popolno enakopravnost. Ni namreč ljudi zdrave pameti, če niso spekulanti, židje, ki bi rekli, da smo po narodnosti Jugoslovenci. Mi smo Srbi, Hrvati in Slovenci. Mi zastopamo Srba Sv. Markovića, Slovence dr. Kreka, ne kakor klerikalci, ki so vzeli njegov nacionalizem, ne pa njegov socializem, in Hrvate. Nič ne de, če Slovenci danes niste v vladi, mi zastopamo vaše interese, včasih z večjim, včasih z manjšim uspehom, toda dosledno.

Velika napaka je pri vas, da ljudje v uradih mislijo na oblast, ne pa na dolžnost. Spominjam se profesorjev, ki so bili strogi, ki so kričali, pa so nam bili smešni; drugi so bili dobri in prijazni, te smo ohranili v najboljšem spominu. Vsakemu se je dogodilo to. Vidite, tako je i z inteligenco. Vsa ni taka, ali večinoma je militaristična in birokratska. Kdor pa hoče imeti vpliv, kdor hoče vladati, mora znati tudi voditi. Nesreča je, če kdo samo poveljuje, a ne vodi.

Delavec hoče vladati, ker se mora boriti proti kapitalu, in čimvečja nesreča ga tare, tembolj se zaveda potrebe solidarnosti. Delavci so revolucionarji, so dinamiti, mi seljaki smo pa drugačni, smo element miru, razvoja. In ta zdrav človek, ki ima svoje korenine v zemlji, je v-ino prvi. Vse, kar smo počeli prej, so bili eksperimenti. Če bi mi Hrvati ne bili v zajednici s Slovenci in Srbi, bi bilo na eni strani morda bolje, na drugi pa slabše. Imeli bi danes najbolj urejeno in popolno seljaško zakonodajo, toda mi sami nismo mogli brez škode za brate stvoriti svoje lastne seljaške države. Zato smo se odločili za edino naravno in zdravo življenje z vami in s Srbi v eni skupni hiši.

Naša in vobče vsa mesta so dobro in obenem zlo; mesta so ognjišče prosvete in napredovanja, so pa zaostala v poštnju daleč za vami.

In naša politika. Voditi jo moramo v skladu z narodom, zato smo stvorili »narodno« politiko. Važna je tu finančna politika. G. Stojadinović Hrvatom, Sele, bič nam je pokazal pravo pot.

vič je odličan človek, ima pa le eno napako, da je preveč bankir in premalo ekonom; tudi minister za poljedelstvo je odličan človek in radikal, je pa premalo seljak, po svojem pojmovanju in čuvstvanju namreč. Mi pa moramo narod vzgojiti v duhu moralne seljaške kulture, vpeljati ga v umetnost in ustvarjal bo čudeže, nad katerimi bo strmел svet.

Naša glavna naloga je ustvariti novo moralno, na razvalinah sedanje evropske gospodarske morale. Zato je glavna točka našega sporazuma z radikali ne politična, ampak duševna. Ujediniti moramo Srbe, Hrvate in Slovence duševno. Ujediniti pa moramo tudi vas in mesto. Mesto ima napake, vas ima napake; te pa moramo tu in tam odstraniti. Nam ni do tega, da bi ojačali mesta, mi nočemo, da se Zagreb pomnoži na pol milijona, Ljubljana na morda 200.000 prebivalcev, ne, bolje je število prebivalstva mest znižati, zato pa jih moralno ojačati in vzbuditi, izobraziti vasi.

Brez harmonije ni pesmi, pa tudi ne kulture; velike civilizacije brez harmonije niso naravne, so izredek. Le vsled nepojmovanja tega se je moglo dogoditi, da je ostala krščanska kultura brez Jezusa in brez osnovnega elementa — kmeta. In isti vzrok je, da je postala ameriška kultura brez socialnih načel in barbarizem. Mi smo uvedli temeljni kmečki element v kulturo in v politiko. Dosegli smo, da je 50 zastopnikov naše stranke seljakov, radikalnih pa tudi vsaj 30 do 40.

Meni se je očitalo, da sem demagog, da hodim v opankah na agitacijo, katere sezujem, ko pridem v vas, toda jaz nisem nikdar nastopal z demagogijo. Zahteval sem le, da se tudi inteligenca vrne k zemlji, iz katere je vzrasla. Mi smo izšli iz kmečkih vrst. Naš jezik je bil nedavno seljaški, kravarski, mi pa smo ga dvignili na stopnjo kulturnega jezika Evrope.

Pri vas Slovincih je tako, da se je inteligenca kakor kmečka masa bala Korošca, kar pa je komično, smešno. Ljudje, ki se napihujejo, niso nikdar resni. Mi Hrvati prihajamo k vam, da vas povedemo k zakonom sedanosti. Danes govorim kot šef stranke, jutri bom pa govoril kot minister prosvete. In končno ni zame nepravila, da imate Korošca, ampak je nepravila za vas Slovence. Tudi vaša inteligenca se mora vrniti k narodu, kot se je že deloma navela. Posebno vi štajerci ste nam blizu. Kranjci so nam pa nekoliko manj blizu. Kljub temu pa bo znagala končno v celi Sloveniji le seljaška misel. Naši nasprotniki bodo lahko srečni, če bodo sploh mogli sestaviti svoje kandidatne liste, ko pridejo nove volitve. Deset milijonov srbskih in hrvatskih seljakov mora potegniti za seboj tudi en milijon Slovencev. Vsak narod mora končno priti k pameti in prišel bo tudi vaš, o tem ni dvoma. To se bo zgodilo pri prihodnjih volitvah, zato napijam veliki bodoči seljaški večini! (Silno odobravanje in navdušenje.)

Tretji je govoril g. dr. Cihlař, ki je omenjal velik uspeh g. Radiča v Zenevi, kjer je dosegel s svojo idejo preporoda današnje kulture velik uspeh pred licem zastopnikov cele Evrope. (Nato je zapel zbor par narodnih pesni.)

Zatem je govoril toplo pozdravljen

posl. Prceli.

Slovenci smo se mnoge premalo bavili s politikom, ker smo videli v politiki nekaj slabega. Toda to je zmota, ker politika je v korist ljudstva.

Nismo bili zavedni, zato se nismo zanimali za politiko. Najbolj zaveden je bil včasih še delavec, dočim je ostali narod obvladal farovž z vero, odvnetiki pa z liberalizmom. Toda kakšna je bila ta naprednost, se vidi najbolj iz boja liberalne stranke proti združništvu.

Slovenec se je zanimal včasih kvečjemu za občinske volitve in samo tako je bilo mogoče, da so slovenski poslanci vstopili nekoč v Hofenwartov klub in kot Slovenci delali nemško politiko.

Po breobratu se je stvar mnogo izboljšala, ker smo se na vojni mnogo naučili. Spoznali smo, da ne bo za kmeta bolje, če sam ne vzame politike v roke. Zato smo osnovali svojo kmetijsko stranko. Tudi v Beogradu je bila zemljoradniška stranka in v nadi, da podpremo kmečko misel, smo se pridružili zemljoradnikom. Spoznati pa smo morali, da je bil ta korak napačen. Le naša ozkosrčnost je bila kriva, da se nismo takoj pridružili Hrvatom. Sele, bič nam je pokazal pravo pot.

Tudi inteligenca nam je skušala prikriti pravo pol. Kakšne laži so se vse pisale o Radiću, kako dosledno se je o njem krivo poročalo.

Niti duhovništvo ni bilo bolje. Tudi njegovi listi so se borili proti Radiću z lažjo.

In vendar je dr. Korošec bil samo na podlagi Radičeve torbe minister štiri mesece. Ko pa Radić ni več hotel podpirati Koroščeve ministre, tedaj je bil zopet demagog in valica. In tedaj je zapeljala skušnjava dr. Korošca, da je poslušal dr. Simraka in da je mislil, da agitacija po Dalmaciji in Hercegovini vreti Radića, ki je prišel v vladu. Dogodki bodo pokazali, da je dr. Korošec brez koristi podlegel skušnjavi.

To je kratka zgodovina naše združitve s HSS.

Nismo iskali sebe, temveč samo blagor ljudstva. In ko smo spoznali, da je bila naša pot napačna, smo bili dovolj močje, da smo znolo pripoznali in šli k Radiću.

V tem pa je tudi pomen jutrišnjega shoda. Viharno pozdravljen je govoril nato

Alb'n Prepeluh.

Samozgodbe je skoraj govoriti po predsedniku Radiću: Če govorim vseeno, storim to, da pomirim, kako je naše gibanje nastalo.

Nedeljski shod.

Udeležba velikanska, zanimanje izredno. To je bil viden znak shoda. Maribor se je hotel sam pripraviti o St. Radiću, ker ni verjel slovenskim listom. In ko je slišal in videl St. Radića, je spoznal, da je bil njegov dvom upravičen in da je St. Radić mož izredne politične sposobnosti, globokega znanja in sijajne govorniške zmožnosti. Še bolj ko v Ljubljani, je zmagal St. Radić v Mariboru in to je pomen večeršnjega mariborskega shoda.

Po kratkem pozdravu predsednika mestne organizacije Zveze slov. ljudstva v Mariboru g. Lipovšek je povzel besedo poslanec

IVAN PUCELJ.

Razjasniti vam hočem, zakaj smo sklicali današnji shod. — Ljudstvo mora samo sodelovati v politiki, ki je skrb za skupno gospodarstvo. — Povsod mora imeti ljudstvo vpliv, če hoče, da ima od tega potrebne koristi. Naši politiki so se šolali drugod. Kar so tam nabrali, so prinesli domov — toda, kar je na tujem dobro — se ne obnese vedno tudi doma. Demokratska stranka je propovedovala jugoslovenstvo. To je jako meglen pojem, ki ne eksistira. Jaz sem ozdravel od njega tam, kjer se je od nas nasprotno zahtevalo. Naša stranka se je kot kmetijska stranka vedno borila za kmetijske koristi. — Najmočnejša slovenska stranka se skriva za vero. Na teh dveh vprašanjih se poskuša naša politična zrelost. — Seljaška politika je zrastle na naših tleh — zato je dosegla uspeh. Pridružili smo se HSS. Povabili smo St. Radića v Maribor, da vam razloži svoja načela.

Viharno pozdravljen je govoril nato

STJEPAN RADIĆ.

Mislím, da na svetu ni bolj veličastne stvari, kakor je misel, da ta čas, ko smo tu zbrani, gre deca v cerkev in iz cerkve. Ta deca je bila vera v šoli. V naši državi je 100.000 otrok. V Sloveniji je malokatero deč, ki izostane iz šole, na Hrvaškem ni tako dobro, v Srbiji pa je še slabše. Tam so cele županije, kjer otroci malo ali pa sploh nič ne pohajajo v šolo. Vidite, da pohajajo otroci v šolo, je zasluga demokratske politične orientacije v svetu. Velika stvar je to, da deca 6—7 let pride v šolo. Samo to dejstvo, da je demokracija to dosegla, je že njena večna zasluga. Ni pa še do danes ustvarila osnove, po katerem duhu se bo učila deca v šoli. Temeljne stvari še niso rešene:

Ali mora biti vera v šoli ali ne.

Zakaj to vprašanje ne morejo rešiti politiki, temveč le poštenjaki. Poštenje je božanstvo, je solnce in poštenje je morala.

Vse vere so v svojem temelju moralne. Budizem je moralen, mohamedanska vera je moralna, nad vsemi verami pa je krščanstvo. Kmet živi najbolj moralno, ker živi normalno, ker se z roso umiva, veter ali solnce pa ga briše. Ta naradni človek se čudi vprašanju, ali spada vera v krščanski državi v šolo ali ne. Radi tega vprašanja so bili veliki boji v Avstriji in Franciji, cele meščanske vojske. Prišlo je do tega, da je rimski papež v Franciji jačji od republike, ker je šla republika v tem vprašanju napačno pot. Francoski svobodomislci so imeli prav, da so branili svobodo znanosti, napačno pa je bilo, da so zahtevali, da vera ne spada v šolo.

Angliži in Amerikanci, ki so to vprašanje pravilno rešili, živijo normalno in moralno. Tudi pri nas imamo to vprašanje. Za koga? Samo za bedake! Zato je največja goljufija pripovedovati, da je vera pri nas v nevarnosti.

Kot predsednik HSS in kot prosvetni minister rečem za našo stranko in za vladno koalicijo, da za vso državo ni vprašanja, hočemo ali nečemo biti krščanska država. Zato je največja neumnost, da pišejo novine, da je vera v nevarnosti. V nevarnosti so samo nekateri mandati. (Veselos.)

Druga stvar je

vprašanja narodnega jezika v ljudski šoli.

Veste, kako je prišlo do tega, da se učimo srbski? Ker smo od nekdanj tako pametni. — Zrinjski je pisal v cirilici. Če vidimo cirilico, ne vidimo v tem srbski jezik. Če pa znaš cirilico, dodaš še par črk, pa čitaš tudi rusko in tudi bolgarsko, s katerimi tudi še pridemo skupaj. Zmagala je misel, da mora biti v osnovnih šolah srbo-slavenska učni jezik. To je en jezik, ne samo za filologa, ampak tudi dejansko. Če študent vpraša kajkavca, ga razume. Iste besede rabita in tudi Slovence ima iste: voziti, hoditi, vino

Dva glavna vzroka sta bila, ki sta ustvarila naše gibanje. Prvi vzrok je bila amputacija slovenskega naroda. Vedno sem trdil, da je nezmišeln govoriti o slovenskem plemenu, ker smo mi narod in samo zato je amputacija tako težak udarec za nas. Na tri države smo razdeljeni, toda glava je ostala v Jugoslaviji. In čeprav razdeljeni, smo bili duhovno vendarle edini. In da to edinstvo dvignemo, smo bili tudi republikanci, ker nam je republikanstvo pomenilo suverenost. Republikanstvo nam ni bil državnoopraven pojem, temveč poudarek naše duhovne skupnosti.

Na drugi strani pa smo videli gorje, ki ga prinaša svetu kapitalistični sistem. Zato smo dejali: Kmet in delavec se morata združiti, ker vsi smo eno, pa tudi bajtar. Naš kmet ne more ločiti od delavca, ker je Vodnik že delal, da ga ruda in kupčija rede.

Zato je bilo tudi naše gibanje vedno socialno. In v tem znaku smo šli v boj. Po končanem boju pa smo videli, kje so naši zavzniki in da utrdimo naše socialno delo, da preprečimo zle posledice amputacije, smo se zvezali z njimi in tako zborujemo danes skupno z nekdanjo SKS.

Dobro za kmeta in delavca bo le, če bosta združena in složna in v tem znaku vas vse pozdravljam. (Viharno odobravanje.)

piti, jesti. (Za vino in piti imamo še iste besede, za jesti ne več.) Vsi bi se razumeli, samo če bi se hoteli. Če bi hotel Hrvat ali Srb poslušati Slovenca le pet do deset minut, pol ure, bi ga razumel.

Kaj delajo Francozi, največji centralisti? Ako bi se vsi francoski dialekti uveljavili, kakšen bi bil državni jezik? Rezultat tekom časa je ta: Vsak se mora učiti književnega jezika, ki je postal jezik cele Evrope.

Za Italijane veste, kakšni centralisti so. Hočejo, da je Rim celi svet, Urbs orbis! Večjeje centralizma ni na celim svetu. V Rimu imajo Akademijo znanosti, ki je dokazala, da je italijanska literatura siromašnejša v svojem izražanju in svoji notranji elementarni moči, kakor pa so dialekti. Zakaj to? Deca se mora že v prvem razredu učiti v jeziku, ki ga ne razume. Ne uči se v živem, temveč v zanj mrtvem jeziku. Kaj ti italijanski dialekti so med seboj tako različni, kakor slovanski jeziki niso. Pri nas je odločeno, da se mora deca učiti in govoriti v dialektu. Slovenci morajo konsekvntno nastopati kot Slovenci. Hrvati kot Hrvati, Srbi kot Srbi. Noben Slovenec ne sme ničesar učiniti, česar ne more učiniti Srb. Slovenski jezik kot jezik je popolnoma enakovreden, je državni jezik. Vas je 1 milijon, Srbov in Hrvatov je 9 do 10 milijonov. Zato ni mogoče, da bi vsak Srb ali Hrvat govoril slovensko, toda uradnik, ki pride v Slovenijo, mora razumeti slovensko, da lahko obljube z ljudstvom. Državnega jezika se morajo Hrvati, Srbi in Slovenci v srednji šoli temeljito naučiti. Tudi v ljudskih šolah se ga morajo toliko naučiti, da razumejo. Ne gramatike, ampak 100 do 200 besed, ki so različne in ki se jih rabi v življenju. Sami se bodo čudili, kako so bili neumni, da se niso razumeli. Drugih jezikov se učite leta in leta, pa jih še ne znate.

Kdor ima dobro njivo, pazi, da se polje najbolje obdela. Nisem še videl gospodarja, ki bi na slabo njivo zvozil ves gnoj, ker ve, da od nje ne dobi kruha. Tako gospodarstvo treba izvesti tudi v proračunu. Tako sem videl, da je v zadnjih dvajsetih letih za popravilo šol določenih 3 milijone dinarjev. Vidim, da za Slovenijo ni nič. Vprašam: »Kako to?« — »Ni jim treba,« odgovore. — Vidim 300.000 Din za Dalmacijo. — Pa tudi teh ni bilo potrošenih, ker: ni jim treba. Za Hrvaško je določenih 400.000 Din, a jih 360.000 niso potrošili. Zopet: »Ni jim treba.« Za Srbijo pa je bilo določenih 1.800.000 Din. Še več bi bilo treba, ker je tudi potreba največja. Izdati se sme samo to, kar se izplača, toda tudi čisto prezreti se ne sme nikogar.

Isto je pri srednjih šolah. Smatral sem, da je šolsko vprašanje v prvi vrsti gospodarska stvar. Tako se ima smatrati tudi

vprašanje vseučilišč.

V Avstriji je bilo to narodno in politično vprašanje. Vsi Slovenci razven 50.000 Slovencev v Benečiji so bili tedaj v Avstriji in slovenski narod je imel pravico, da pride do svojega vseučilišča. In prišli so. Počasi sicer, ker se je to vprašanje v Avstriji reševalo silno počasi. Vidite, vprašanje vseučilišča je bilo nacionalno in politično. Enako se je postopalo tudi pri nas. In iz političnih vzrokov je bilo ustanovljenih pet vseučilišč: v Skoplju, Subotici, Beogradu, Ljubljani in Zagrebu.

Investicije v proračunu prosvetnega ministarstva znašajo 124 milijonov. Od teh gre 99 milijonov za vseučilišča, 21 milijonov za srednje šole, za osnovno šolstvo pa samo 3 milijone. Tako gradimo piramido narobe, ki se mora porušiti. Ko sem postal minister in videl vse to, sem sklenil, da to mora biti drugače. Bil sem odkrit in dejal sem:

Najboljša medicinska fakulteta je v Zagrebu. Ta naj se zato čimbolj izpopolni in ostane v Zagrebu. Tehnika? Katera bo najboljša, ta bo ostala. Agrikultura je najboljša v Zagrebu. Zato tu ostane. Mislil sem na to in sem rekel Pašiću: Mi moramo imeti eno vseučilišče, ki bo imelo popolnoma urejene fakultete v Zagrebu, Beogradu in Ljubljani.

Nobeno vseučilišče se ne bo ukinilo. Vsa naj se razvijajo tako, da vsa tri vseučilišča predstavljajo eno dostojno vseučilišče. Vas je 1 milijon, nas je 10 milijonov. To je vprašanje znanosti ne vprašanje narodnosti. Mi smo si narodnost zagotovili s svetovno vojno.

Naša politična vprašanja so socialna.

Ali bo v državi gospodar tisti, ki razpije, ali tisti, ki ustvarja. To je vprašanje. Ali bo gospodar bankir, ali bo gospodar producent?

To vprašanje smo rešili na Hrvaškem: Producenti so gospodarji države. Vsak, ki ustvarja, je gospodar in ne tisti, ki reže kupone!

Vprašanje vseučilišč ni politično vprašanje, temveč vprašanje znanosti. Logično je namreč, da si ne moremo misliti posebne slovenske znanosti, posebne hrvaške in posebne srbske. Slovence mora biti učenjak. Noben slovenski učenjak ne more biti, ki bi znal samo slovensko. Tudi Srb ne more biti učenjak, ki bi ne znal slovensko.

Beograjsko vseučilišče zahteva aparate od reparacij. Mislijo, da je to zelo enostavno in da bo minister prosvete že dal. Pa ni enostavno! Dosedaj je dobil reparacije vsakdo, samo seljak ne. Kje so plugi, ki bi prišli kot reparacije? Še enkrat: stvar ni enostavna in vseh reparacij ni mogoče dati vseučiliščem. Reparacije treba dati v prvi vrsti v produktivne namene. Posebno vprašanje je gradnja mostu v Pančevu. To bi bil največji most in Vojvodina bo zvezana po njem z Beogradom. To moramo dobiti na račun reparacij. Ne vem, če se nam bo posrečilo, zapoznili smo se za sedem let. Za to veliko stvar, ki mnogo velja, ne samo Srbijo, bomo morali vse reparacije pustiti.

Nobeno vseučilišče se ne bo ukinilo. Vse se spopolni. Toda ne tako, da bi bila Slovenija zase država, Hrvaška zase, Srbija zase, ampak da bodo vse ena prosvetna federacija, federacija za edinstvo duha. Vidite n. pr.: Montanistika, katero imamo v Ljubljani, se naj razvije v najboljšo rudarsko šolo v Evropi. To vprašanje moramo vzeti tako, kakor je. Kar se tiče finančne strani, je tu lahko braniti čisto slovensko stališče. Za štiri poslovne mesece se je za belgrajsko vseučilišče potrošilo 17 in pol milijonov dinarjev, za zagrebško 10 in pol, za ljubljansko pa celih 2 in pol milijona dinarjev.

Absolutno je potrebno, da ne napravimo slabe fakultete v Subotici in Skoplju. V Subotici je toliko dijakov, kolikor stipendistov. Kaj delajo? Samo tepejo se in pijejo. Isti položaj je v Skoplju. Tam se bo ustvaril muzej, kakor ga je napravila Avstrija v Sarajevu. K sreči ima južna Srbija toliko umetnikov, o katerih niti ne sanjamo, še iz stare dobe. Te stvari se morajo zbrati in svet se bo divil mestu, kakršno je Skopje. Napraviti moramo muzej, ne samo za Slovence in Hrvate, ampak da bo videl cel svet, da ni res, da Balkanci rušimo, in da bo spoznal, da nismo nobeni divjaki.

Slovenskemu vseučilišču v Ljubljani, ne samo, da ne preti nobena nevarnost, ampak bo doživelo v drugi obliki popoln razvoj; morda bo vseučilišče, ki bo tam obstajalo, reprezentanca vse naše znanosti.

Kadar dete dovrši ljudsko šolo, je staro deset let in ni za obrt, ako ne gre v srednjo šolo. Doba od 10. do 13. leta je odločilna, to uvideva tudi naš program. V tej dobi se nauči otrok delati in bo celo življenje delal, če se bo naučil to sedaj. Ta tri leta so tudi za jezik najvažnejša. Uvesti hočem, da bo vsako dete v celi državi imelo priliko, da se temeljito nauči ali obrti ali poljedelstva, poleg tega pa tudi jezika. Učilo se bo rusko, nemško, češko in angleško. V katerih krajih nemško ali angleško, to bomo videli. Ne sme biti našega človeka, ki ne zna rusko. Narod, ki ne najde pota v svoj ocean, ta ne obstane. Naš ocean je slovanstvo, ki ga brez Rusije ni. Naučil se boš rusko toliko, da se razumeš.

Rusi so izdajali sijajne knjige in silno cene za malega človeka. Vsa glavna dela angleška, nemška, japonska, indijska se iz rokopisov prevajajo na rusko. Kdor zna rusko, ima vstop v vse literature. v svo znanost.

Vsa mestna deca bo skupno poslana za nekaj časa na deželo. Dve, tri leta bodo na deželi, da se bodo naučili kmetovati. Kmetški posel je najbolj dovršen, kajti on pomeni obdelovati polje in rediti živino. Kmet vzgaja deco. — Ako bomo to izvedli, bo naša deca sposobna za življenje.

Tekom par stoletij je bila politika na žalost samo forma. Ničesar nisi mogel brez vere. Povsod so vladale forme. Današnja doba pa je napravila s politiko to, kar je bilo nekdanj religija. Sami vidite, da govorimo o šolski, socialni politiki itd. Politika je instrument, ki služi narodu. Tudi prosvetni minister se mora baviti s politiko in čeprav je minister seljačke stranke. Vam, ki ste delavci, in drugim, ki s svojim delom skrbite za življenje, hočem reči te besede:

Če pride do rekonstrukcije vlade, se bo samo še močnejše naglasil naš narodni seljaški značaj, če pa pride do volitev in kadar bo prišlo, bo seljaški karakter Slovenec, Hrvatov in Srbov še enkrat jačja. (Zivijo!) To je važno, toda še važnejše je to, kar se dogaja, kadar tehniški narod prehaja v agrikulturo. Počasi gre to — ne gre tako naglo, kakor k industriji. Nemci in Angliži so tehniški narod — potrebujejo veliko železa in prilagodujejo se terenu.

Pridejo novi stroji za obdelovanje, za setev itd. Kmet, ki je bil prej privezan na zemljo, na fevdalnega gospodarja, se ni mogel znati, kako se orje z drugim ko lesenim plugom. Sedaj se mora stvar dvigniti, ker pridejo stroji. Bodo največje in najkolosalnejše čudo, od katerega je odvisno naše človeštvo. To so stroji v industriji. V poljedelstvu je človek gospodar stroja. Stroji pomnožujejo njegove moči. Delo, ki se je prej opravljalo par dni, se zdaj opravi v par urah.

Pomen seljaštva za civilizacijo.

Pri nas je seljaška civilizacija močna, ne pa tudi povsod drugje. Tako je na Čehoslovaškem industrializacija dežele razbila dušo družine. Gorje, če bi ne bilo seljaške Moravske in Slovaške, ki dajeta češkemu narodu vedno novo moč.

In tudi angleški imperij se ne bi vzdržal, če bi bil samo industrijski. Toda samo London in Angleška sta industrializirane, Kanada, Indija, Južna Afrika, Avstralija, to so seljaške države in samo vsled njihove podpore je vzdržala Velika Britanija v svetovni

vojni. Ker železo se ne more braniti in niti ne proti pruskemu militarizmu.

Svetovne sile so samo one, ki se opirajo na seljaštvo. Srednja in zapadna Amerika sta seljaški in Rusija je prvorazredna seljaška država.

Naše naloge.

Velikanske so naloge, ki jih mora seljaštvo izvršiti pri nas. Treba z osušenjem močvirij dobiti novo zemljo. Obdelovanje polj je treba pri nas dvigniti.

V kratkem dobimo veliko posojilo v znesku 4—5 milijard. Od tega morajo iti 3 milijarde za melioracije in tedaj bomo najbogatejša dežela na svetu, ker bomo imeli vse potrebno doma in hrane v izobilju. Italija ima krasno obdelana polja v Lombardiji, toda vseeno se ne more preživeti. Mi jim bomo dajali hrano in množili svoj kapital, ker naš narod je najbolj delaven narod na svetu, zlasti vi Slovenci.

Organizacija seljaštva.

Jaz sem pred 2 leti pričel organizirati narod. Mislim, da moje delo preprečijo, če me proglase za antikrista. Še danes velja škofovo povelje, da se me s prižnic proglasi za antikrista. Ko pa so me žene na vasi vdele, so se smejale: kakšen antikrist. Škof je mislil, da se da z okrožnico rešiti seljaško gibanje.

Velikanska zmota, ker naše gibanje je pregloboko. Mi nadaljujemo tam, kjer je krščanstvo okoli leta 300. nehalo, ko je sklenilo pogodbo z vladajočimi sloji. Tedaj je krščanstvo katakomb prenehalo in mi obnovljamo zopet njegov duh. Naše gibanje ima zato svetovni pomen in zlasti, ker sloni na pacifistični misli prvih kristjanov.

In poleg pacifizma je socializem glavna stvar. Dosedaj smo ga silno zanemarjali. Niti enega socialnega zakona še nismo sprejeli v Jugoslaviji.

Vse delo pa mora sloneti na solidarnosti vseh stanov. Kmet je palec, obrtnik in delavec sta kazalca, sredinec je uradnik, meziniec muzikant. Toda samo vsi skupaj smo roka, ki dela in samo vsi skupaj pest, če treba. Nikomur ne bo dobro, če pride v naše roke in kdor bi prestopil našo mejo, bi to spoznal.

V nekaterih ministrstvih se naša seljaška politika dobro izvaja, v drugih manj. Tudi to se bo izboljšalo.

Seljak je desna roka, inteligenca je mozeg. Toda samo tista inteligenca, ki kaj razume. Naša inteligenca pa je v dostem podobna kokoši, ko išče mesto, kam da bi se vsedla, da zleže jajce. Ne zna si najti naša inteligenca svojega mesta.

Njeno mesto pa je samo v narodu, iz katerega je izšla in ki preživlja ter ohranjuje vse. Živel narod srbski, hrvaški in slovenski!

Viharno odobravanje je sledilo Radičevim besedam in vsa dvorana je odmevala gromkih vzklikov: Zivijo Radić.

Nato je predsednik shoda predlagal, da se pošlje udanostno brzojavko kralju in pozdravno brzojavko predsedniku vlade. Zbor je temu navdušeno pritrdil, naka je bil shod zaključen.

Politične vesti.

= Barbusse o Bolgarski in Romunski.

Barbusse je imel te dni na Dunaju predavanje o svojem potovanju po Balkanu. Govoril je v prvi vrsti o Bolgarski in Romuniji. Dejal je, da je bila njegova naloga jako težka, zakaj oblasti so mu delale velike težave. Tako v Bolgariji kot v Romuniji vlada neomejena policijska diktatura in soldateska. Vsak, kdor zine le besedico zoper kako uradno osebo ali vlado, je takoj aretiran. Diktator Cankov je odgovoril na neko interpelacijo, da bo še več ljudi usmrčenih, če se poizkusi na vlado še kak napad. V vsej Bolgarski se ni upal nikdo z njim govoriti niti besedice o politiki, kajti povsod preže fikofanti in vsakdo je izgrubljen, če pove resnico. Neki minister je odgovoril Barbusseu na vprašanje, koliko ljudi je v Bolgariji izginilo, da jih je izginilo kakih 3000, toda to število je treba, pravi Barbusse, pomnožiti s 6 ali 7. Nebrečnejše sežigajo, mučijo ter more na bestijalen način. Kot primer navaja Barbusse, da je pomorila eskorta cel transport aretirancev, 100 oseb po številu, na poti iz ene ječe v drugo v nekem gozdu. Niž manj kot 20.000 ljudi je bilo na Bolgarskem umorjenih brez vsakega sodnega postopanja. Barbusse je izjavil, da bo dokumente, slike in protokole, ki jih je zbral o neštetnih slučajih, objavil v obliki knjige. Komentarja ne napiše nobenega, češ naj govore dejstva sama. Končno je izjavil, da bi bilo potrebno, da bi se ustanovil mednarodni odbor za kontrolo takih grozodejstev. Barbusse je označil Bolgarsko kot evropski madež. Bolgarska vlada gre v svojem terorju tako daleč, da prepreči vsako pomoč otrokom in vdovam umorjenih ter prepoveduje celo, da bi se razdeljevale podpore, ki so bile za te sirote nabrane.

= Nova rusko-turška pogodba. Teheranski dopisnik »Morning Post« poroča, da se vrše med Turčijo in sovjetsko Rusijo pogajanja za sklenitev nove pogodbe. Turčija da je po tej pogodbi pripravljena odstopiti Moskvi dve provinci v bližini Batuma in za slučaj neugodne razsode Sveti Zveze narodov v mosulskem vprašanju bo Turčija podpirala tudi sovjetske aspiracije na perzijski Aserbejdžan. Sovjetska Rusija pa bo zato podpirala Turčijo v njenem boju za Mosul.

Glas iz občinstva.

Blagovolite v Vašem cenj. listu opozoriti upravo ljubljanske glavne pošte, naj že vendar regulira svojo uro na prohte, da se ne bodo po nepotrebnem razburjali radi nje domačini kakor tudi tujei. Ura naj se regulira pravilno po železniški ali pa se naj raji sploh ustavi, ker s svojo desetminutno zamudo napravlja samo zmešnjava in neprijetne zamude vsem mimoidočim.

Dnevne vesti.

Manifest ljubljanske univerze.

V zadnjem času se širijo med našim narodom resno smatrane vesti, da se namerava ukiniti ljubljanska univerza ali vsaj nekatere njene fakultete.

Da bodo vsi krogi našega naroda, v katerem je že izšla časa velikega Napoleona globoko zasidrana ideja lastne popolne univerze, poučeni o stališču, ki ga zavzema v tem eminentno kulturnem vprašanju univerzitetni svet kot poklicani predstavitelj univerze, smatra ta za svojo dolžnost izjaviti sledeče:

»Z ujedinjenjem v narodni državi Srbov, Hrvatov in Slovencev se je izpolnila več kot stoletna želja našega naroda: ustanovilo se je, kot viden znak našega osvobodjenja, vsučilišče v Ljubljani, iz razlogov, ki do danes niso izgubili ničesar na svoji veljavi. Kot nacionalno kulturno središče in žarišče smo ga gojili in žvali, kot tako se je vključil skromnim sredstvom razvijalo in kot tako vrši svoje vzvišeno poslanstvo, ki sta mu ga poverila država in narod.

S ponosom gleda ljubljanska univerza na svoje dosedanje uspehe, ki pričajo o njeni življenski sili in njenem resnem stremljenju in ki opravičujejo v polni meri njen nadaljnji obstoj. Ljubljanska univerza, postavljena v najzgodnejšo pokrajino kraljevine in v najbližjo bližino visoko stoječih starejših kultur, je poklicana, da v plemenitem tekmovanju čuva in razvija domačo slovansko kulturo. Zato bi bila ukinitve ali pa tudi samo okrnitev univerze v Ljubljani nepopravljiva škoda za našo narodno kraljevino.

Pomen univerze v Ljubljani razumejo in čutijo tudi naši bližnji in daljni sosedje, ki vidijo v njej ne samo eno najmočnejših postojank Jugoslovanstva in Slovanstva, marveč, radi njene geografske lege, tudi poklicano kulturno posredovalko med njimi in nami. Pred vsem pa vidijo v njej mogočno poročišče iskrene, nerazrušljive vzajemnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Tega njenega pomena so se zavedali in njeni ustanovitvi najvišji državni činitelji, naš kralj, vlada in parlament; tega se zaveda najgloblje tudi univerza sama.

Ljubljana, 11. decembra 1925.

Za univerzitetni svet:

Rektor: Dr. Pitamie, I. r.

Ta manifest se je poslal g. ministrskemu predsedniku, g. ministru prosvete, g. predsedniku parlamenta in drugim odločilnim činiteljem in vodilnim listom v državi.

— Za izboljšanje telefonskega prometa. Ker se vsled snežnih zametov in viharja sedaj čisto dogaja, da se pretrgajo telefonske žice in prekine promet, je uveljavljeno ministrstvo pošte in brzojava na vseh poštah in brzojavnicah uradnih ob glavnih progah posebno dežurstvo, katerega naloga bo vsako poškodbo proge takoj prijaviti pristojnim direktorjem, ki bodo morale takoj podvzeti vse potrebne korake, da se zveza čimprej zopet vzpostavi.

— Komercializacija rudarskih podjetij. V ministrstvu šum in rudnikov je izdelan nov zakonik načrt o komercializaciji rudarskih podjetij.

— Falzifikator dvodinarskih novcev ni. Strokovno raziskavanje je ugotovilo, da so dvodinarski novci, glede katerih se je domnevalo, da so ponarejeni, makulatura ne pa falzifikat.

— Stavka v beograjski pošti in brzojavni službi. Med učenci beograjske pošte in brzojavne službe je izbruhnila v petek stavka. Vzrok: Učenci niso dobili obljubljenih jim plač ob koncu leta. Ker je izjavila solastna oblast, da bo vsak, kdor se takoj ne vrne k predavanjem odpuščen, so si učenci premislili ter se vrnili v šolske klopi.

— Davčni vijak. Poslenik Jurij Kastel iz Maribora ima pri Hloku približno 100 hektar polja. Za to posestvo so mu odmerili 32.000 Din letnega davka. Ker je ostala priroba zoper ta predpis brez uspeha, Kastel, da bi mogel plačati davke, sedaj posestvo prodaja. Obdržati hoče samo še 16 oravov.

— Prodaja plugov, naročenih na račun reparacij. Uprava vojne škode je oddala v beograjskem okraju 330 plugov, nabavljenih v Nemčiji na račun reparacij. Za vsak plug je moral prejemnik plačati 150 Din.

— Inspekcija bank v južni Srbiji. Minister za trgovino in industrijo bo imenoval te dni posebno komisijo, ki bo inspicirala nekatere banke v južni Srbiji.

— Radio-telegrafisti pri finančni klopi. Pred kratkim je došlo do vojno radio-telegrafične šole v Šibeniku 30 organov finančne kontrole. Uspeh je bil povprečno prav dober. Absolventi so bili takoj razporejeni po plovni objektih finančne kontrole.

— Velikansko darilo Angležev v znanstvene svrhe. Londonska bolnica je dobila te dni od neznane dobrotnika darilo 50.000 funtov sterlingov, ki naj se uporabijo na izrečeno željo darovalca, ki neče biti imenovan, v znanstvene svrhe.

— Tolpa ponarejevalcev denarja iz mariborske in ptujske okolice, je narasla že na 36

oseb. Ker so pa izpustili med tem 8 obdolžencev na svobodo, jih je vsega skupaj tačas 28 v luknji. Pred poroto pridejo šele spomladi. Obravnava bo najbrže tajna, ker bi se utegnili sicer gotovi ljudje marsičesa naučiti.

— Kongres novinarstva narodnih manjšin na Sedmograškem in v Banatu. V Bukarešti se je vršil pred kratkim kongres žurnalistov sedmograških in banaških narodnih manjšin. Kongres je sklenil resolucijo, ki je vsebovala izjavo lojalnosti napram državi.

— Dnevnik francoskih fašistov. Te dni je izšla v Parizu prva številka novega glasila francoskih fašistov. Imenuje se »Le Nouveau Siècle«. Glavni urednik lista Valois povdarja v uvodnem članku, da hoče biti list zanesljiv vodnik Francozov v politični in gospodarski krizi. Med sotrudniki lista je večje število znanih novinarjev, literatov in umetnikov.

— Spalni vozovi na progi Bukarešta—Berlin. Na podlagi sklepa luške železniške konference se uveljavijo v kratkem na progi Bukarešta—Budimpešta—Praga—Dresden—Berlin direktni spalni vozovi. Novi brzovlak bo skrajšal vožnjo Bukarešta—Praga za 11 ur.

— Strašna nevihta ob Bosporu. Te dni je besnela ob obali Bospora strašna nevihta. Morski valovi so povzročili veliko opustošenje. Vihar je razrušil okrog 20 samostanov in mošej. Minaret mošeje Mezle Hanepaku se je podrl. Prebivalci hiš v bližini mošej z visokimi minareti so bežali v paniknem strahu na vse strani, ker se je zdelo, da se razrušijo vsi minareti. Veliki bazar v Carigradu je kakor izumrl. Parniški promet je prekinjen. Na veliki most pri Zlatem rogu, ki veže Carigrad z Galato in ki ga pasira dnevno na 10.000 ljudi so pljuskali ves dan morski valovi, tako, da je bil vsak promet nemogoč. Morski valovi so odnesli z obale okrog 100 lesenih hiš. Razburkano morje je uničilo v Makrokoriju, Sv. Stefanu in Malen Cekmedžu več transportnih ladij. Tudi rusko kopališče je izginilo v valovih. Tudi na otoku Prinkipi je povzročila nevihta velikansko škodo. Kazinsko poslopje ob obali se je porušilo. Neka vila je postala žrtev morskih valov. Neurje je zahtevalo tudi človeške žrtve, katerih število pa še ni znano.

— Jugoslovanski parnik »Naprijed« potopljen? Iz Aten poročajo: Pristaniški kapiten v Leukadi je obvestil jugoslovensko poslaništvo v Atenah, da je bila ob obali pri Leukadi najdena zapuščenata steklenica, v kateri je bilo obvestilo, iz katerega se sklepa, da se je v noči od 14.—15. novembra jugoslovanski parnik »Naprijed«, last »Dubrovačke Plovitve« potopil.

— Katastrofa na morju. Pri Framboraghu ob vzhodni angleški obali je trčil parnik »Landport« iz New-Castla z nekim norveškim parnikom ter se potopil. Pri tem je utonilo 10 oseb.

— Rudniška katastrofa. V ovrtonskem rovu južno od Birminghama v državi Alabama se je ugal pokalni plin. Dosele je ugotovili 40 mrtvecev in 20 težko ranjenih. 75 rudarjev še pogrešajo.

Obleke najmodernejše

Izdeluje od 150.— Din naprej trdka

Anton Presker, St. Petra cesta 11.

— 285 milijonov izgubil v tramvajem vozu. Te dni je izgubil na Dunaju kafetje Fritz Berger 28.000 šillingov. Denar je bil prodajna svota, ki jo je dobil za svojo kavarno ter je reprezentiral vse Bergerjeve prihranke, tako da je postal mož čez noč berač in bo moral postati zopet marquer, če se denar ne najde.

— Poslanec ponesrečen. V petek dopoldne je izpodrnil in padel v Beogradu na potu v parlament narodni poslanec Licentije Matić. Pri tem padcu se je na glavi težko poškodoval. Preeneli so ga onesvečenega v ambulato, kjer mu je bila nudena prva pomoč.

— Zalosten rekord. V Budimpešti je bilo v dneh 9. in 10. t. m. 22 požarov, tako da so bili zaposleni ognjegasci oba dneva od jutra do večera. Šlo je, razven enega večjega požara v neki bolnici, izključno za manjše požare v stanovanjih in trgovinah.

— Iz železniške službe. Imenovan je do sedanjih dnevnih Josip Pokora za uradnika II. kategorije 1. skupine, podskupina a). — Premeščeni so: Josip Tančič iz Maribora h kontroli prihoda v Ljubljani, Ivan Vičič z dolenskega kolodvorja v Ljubljani na gorenski kolodvor, Fran Kodar in Andrej Abčan pa iz Borovnice h kurilnici v Ljubljani.

— Krvna osveta v južni Srbiji. V petek je obstrlel v Skoplju neznan storilec tamkajšnjega uglednega turškega plemiča, rentirja Rašibega ter ga smrtno nevarno poškodoval. Rašibeg je izjavil, da misli, da je napadalec identičen z Bajramom Abdulom, bratom Hasana, s katerim je živel Rašibeg v sovrastvu. Bajram Abdul je bil aretovan. Ko so udrli v njegovo stanovanje orožniki z nasajenimi bajonetmi, se je silno prestrašil. Kljub temu, da so ga dobili orožniki ležečega v postelji, trdi 6 prič — Arnavtov, da so ga videli ob kritičnem času teči po Njegoševi ulici. Rašibeg je bil takoj operiran. Kljub temu, da so mu ekstrahirali izstrelček iz trebuha, je njegovo stanje zelo kritično.

— Rodbinska tragedija. V mestecu Bauerwitz v Gorenji Šleziji se je odigrala te dni rodbinska tragedija. 26letna žena godbenika Warzineka je vrgla svoje triletno dele v reko, nakar je skočila še sama v vodo. Seboj je potegnila 6letnega sina, ki je kričal iz vsega grla ter so zaman upirali z vso močjo. Ko so prihiteli ljudje, je bilo že prepozno. Deklico so izvlekli iz vode mrtvo, mati in sin pa sta par ur nato v bolnici umrla. Kot vzrok obupnega dejanja navajajo nekateri, da je dobila žena poročilo, da se je njen 4 letni v Ameriki živeči mož tamkaj poročil z drugo. Ker pa je mož za svojo družino vedno dobro skrbel, je ta verzija precej neverjetna. Z druge strani se trdi, da je iskati vzrok v neozdravljivi pljučni bolezni žene.

— Ker se je hotela na stara leta v drugi poročiti. Nad 50 let stara vdova Matilda Kizkavič v Dragi pri Sušaku je zahrepenela, da si je že vsa zgrbančena, na stara leta zopet po sladkosti zakonskega življenja, ter se hotela v kratkem zopet poročiti. To je njene sina, 26letnega Ivana, ki je po poklicu zlatar, toda radi tuberkuloze brez službe, silno jezilo. Ko je videl, da je vse njegovo odgovarjanje zaman, je planil ponoči iz postelje ter jel na svojo mater streljati. Oddal je nanjo 4 strele, jo sicer nekoliko obstrlel, vendar pa se ji je posrešlo pobegeti. Nato si je poglaval nervozni fant kroglo v glavo. Par ur pozneje je v bolnici umrl.

— Smrt nervoznega inženjerja. Rudniški inženjer, Rus Nikola Sviderski v Skoplju, je bil silno nervozen človek. Sekiral je svoje podrejeno osebje na vse mogoče načine, tako da so ga splošno smatrali za nekoliko prismojenega. Prav posebno je imel na piki pisarja Dikliča. Da je omogočil nastavev svojega prijatelja, Rusa Sergija Stavova, je izposloval, da je pisar Mane Diklič odpuščen. Diklič je prišel te dni v pisarno ter stavil Sviderskega na odgovor rekoč: »Kaj sem vam storil, gospodine, da mene invalida mečete sedaj sredi zime na cesto?« Inženjer se je zadržal: »Vi ste nesposobni, ne trpim vas pri tem podjetju!« Nastal je ljut prepri. Oba nasprotnika sta bila oborožena. Sviderski je dobil nevrasteničen napad ter nastavljal Dikliču puško na prsa. Diklič, ne bodi len, zgrabi urno svojo puško ter požene inženjerju strel v prsi. Sviderski se je zgrudil mrtev na tla, krčevito držeč svojo puško v rokah.

— Revolverski strel pred sodiščem. Iz Gradača poročajo: V Leibnitzu se je vršila te dni obravnava radi motenja posesti. Zdelo se je že, da sta se nasprotnika sporazumela, zakaj poravnava je bila v teku. Nenadoma pa je potegnil tožitelj Johan Bauer, zaradi junaštev z nožem že opetovano obsojen posestnik, samokres ter oddal na zastopnika nasprotna stranke dr. Vogla strel. Nato je streljal še na ljudi, ki so mu hoteli odvzeti orožje. Z velikim trudom so ga končno ukrotili. K sreči ni bil nihče zadet. Nasilnega kmeta so zaprli.

— Velika tatvina lesa. Pri somborskem okrožnem sodišču se je vršil te dni proces, ki šteje glede števila obtožencev, — ki jih je kdaj vršilo v naši državi. Obtoženci so ukradli z državnega veleposessva Belje, ki meji na njihovo vas, za 1 milijon dinarjev drv, pripravljenih za odposiljatev. Ogromno množino drv so obtoženci deloma uporabili zase, deloma pa prodali dvema bogatima židoma, ki sta sedela radi tega sedaj z njimi vred na zlozni klopi. Med obtoženci se nahaja mnogo uglednih oseb. Na predlog zagovornika je bila zadeva odstopljena okrožnemu sodišču.

— Goljufija z industrijsko soljo. Te dni se je vršila v Osijeku obravnava zoper trgovca Steva Korača in trgovska potnika Jovana Sedanskega in Živana Kostića, ki so bili obtoženi, da so prodali 1922 osješkemu trgovcu Hugonu Kravsu 4 vagone industrijske soli, ki se rabi le kot umetno gnojilo, za 100.000 Din za kuhinjsko sol. Ko jih je Kraus opozoril, da je sol zaznamovana kot industrijska sol, so izjavili, da je to radi tega, ker je prodaja kuhinjske soli prepovedana. Obtoženci so bili obsojeni vsak na 3 leta težke ječe.

— Vojak nazarene obsojen na 8 let ječe. V Skoplju se je zagovarjal te dni infanterist Ivan Jakšić iz Vinkovcev, ki je obtožen, da ni hotel nositi orožja niti prisesti kralju zvestobe. V svoj zagovor je navedel Jakšić, da je že od svojega 13 leta nazarene ter se kot tak drži zapovedi sv. Evangelija, ki pravi izrecno: »Ne ubijajte!« Sodni dvor je obsodil obtožence na 8 in pol letno prisilno delo. Jakšić je sprejel obsodbo z največjim mirom.

— Madžarska justica. Iz Budimpešte poročajo: Socijalno-demokratski pisatelj Fenyes Laszlo je očital nadporočniku Horthyjeve armade Seveziku 20 umorov in slučajev trpinčenja žensk. Nadporočnik je vložil tožbo. Obtoženeec je ponudil dokaz resnice. Sodišče je njegov predlog zavrnilo ter obsodilo pisatelja na 6 mesecev zapora in 20 milijonov kron denarne globe.

— Otroci na dražbi. V Petrijancu pri Varazdinu živi zanemarjen 10leten otrok, čigar mati je bila tja pristojna in za katerega je morala skrbeti občina. Občina je prišla na originalno idejo, da prodajo otroka na dražbi. Dražba se je vršila pred par dnevi. Udeležilo se jo je številno občinstvo. Otroka je dobil neki mož, ki se je zavezal, da ga vzdržuje z občinsko mesečno podporo 54 Din proti temu, da mu bo pridno delal.

— Milijon romarjev v Rimu. Prihodnje dni so zaključili »anno santo« — četrstoletna praznina Vatikana — z istimi velikimi ceremonijami in svečanostmi, kot je bilo meseca decembra 1924 otvorjeno, nakar se »sveta vrata« Petrove cerkve zopet zazidajo do leta 1950. Sicer statistika o tujskem prometu tekom »svetega leta« še ni gotova, vendar pa dokazujejo dosedajšnji delni podatki, da je prekosilo število tujcev, ki so prihiteli v »svetem letu« v Rim, normalno visokost 300.000 oseb daleko. Ze sedaj je ugotovljeno, da je število pobožnih romarjev doseglo ali pa celo prekoračilo 1 milijon. Med najbolj zanimive je spadala romarska skupina avstrijskih parlamentarcev, ki so se mudili istočasno v Rimu, kot večja skupina madžarskih politikov in plemičev. Pri papeževi maši v

Za
vse vrste oblačil
do
Božiča,
znižane cene
pri priznani
solidni trdki
J. Maček
LJUBLJANA.

Petrovi cerkvi so sedeli avstrijski parlamentarci pod vodstvom dr. Seipela na eni strani cerkve, na drugi pa Madžari pod vodstvom nadvojvode Albrehta. Od drugih zanimivosti omenjamo mednarodno dijaško romarsko skupino dvanajstih tisočev mladeničev in še več mladenk z vseh univerz Nemčije, Anglije in Amerike. Število brzojavk je bilo letos za 6 milij. višje kot zadnjič, število paketov pa za 30.000. Sveto leto se zaključuje na Božični dan. Na predvečer bodo prinesli še enkrat papeža v slavnostnem ornatu, sedečega na tronu, skozi »sveta vrata«. Po vsakovrstnih verskih obredih se bodo zazidala »sveta vrata«. Papež, opasan z nekakim predpasnikom, bo vrgel z zlato lopatico prvo malto na zid ter položil nanjo prve 3 opeke, nakar bodo delo nadaljevali zidarji. Ko bodo vrata zazidana, bo konec torkratnega »svetega leta«.

— Najlepše božično darilo nudi vsakemu loterija Jugoslovanske Matice, koje zbiranje se vrši 20. t. m. Dobitki obsegajo dve motorni kolesi in 25 navadnih moških in ženskih koles. Srečke po 10 Din so naprodaj pri vseh podružnicah Jugoslovanske Matice v Sloveniji, v vseh ljubljanskih trafikah, Tiškovni zadrugi, Matični knjigarni in pisarni Jugoslovanske Matice v Ljubljani, Šelenburgova ulica 7/II. Izžrebane številke bodo objavljene v vseh slovenskih dnevnikih. Kdor zadene dobiček, ga lahko takoj dvigne, odnosno se mu dostavi po železnici. Kdor še nima srečke, naj si jo nabavi najkasneje do 15. t. m.

Ljubljana.

— Ljubljanska porota. Danes se je pričelo zimsko zasedanje ljubljanske porote. Dosedaj so razpisani sledeči slučajji: Dne 14. decembra: Danimir Vidmajer (uradna poverba) in Ivan Pogačar (rop); dne 15. decembra: Nikolaj Veber (poverba) in Matija Potušek (tatvina); dne 16. decembra: Anton Babnik (tatvina in soudeležba); dne 18. decembra: Josip Kirn (tajna razprava zaradi hudodelstva po § 127., 128. in 506. k. z.) in Anton Potočnik, Josip in Janez Kopus (tatvina). — Nadalje se pridejo na vrsto kmečki fantje iz Brezovice: Anton in Janez Filipič, Josip Francelj, Fran Čamernik, Rudolf Osenek, Fran Jeriša in Leopold Mavsar, ki so v pretepu nekoga ubili.

— Nesreča? V soboto ob pol 11. dopoldne so našli 67letnega Ivana Sirnika, posestnika v Sp. Šiški na Jernejevi cesti št. 29 v spalnici na tleh v mlaki krvi mrtvega. Policijska komisija je ugotovila, da je imel Sirknik na glavi 3 cm dolgo rano. Domneva se, da je Sirknik, ko je vstajal, najbrže zadet, pri čemer se je do smrti pobil. Da pa se ugotovi, če ne gre mogoče za nasilno smrt, bo truplo obducirano.

— Mestna ljudska kopel v Kolodvorski ulici bo radi snajdenja zaprta v dneh 15., 16. in 17. decembra 1925.

— Koncert »Grafike« 21. decembra. Na programu se nahaja poleg slovenskih zborov tudi znana Griegova skladba Langending za moški zbor, bariton solo in orkester na besedilo nordijskega pesnika Björnstjerne Björnsona. V tej pesmi opisuje Björnson razpoloženje o priliki vrnitve Olava Trygvasona v svojo domovino. Olav Trygvason (964 do 1000) je moral že kot dojenček zapustiti z materjo Norveško, ter je živel do svojega 31. leta v pregnanstvu na Angleškem. Ko je padel pod morilčevo roko njegov tekmeč Hakon Jarl, se je vrnil na Norveško ter prevzel tam kraljevsko oblast. Trygvasonovo plovitev po Severnem morju je Grieg mojstersto orisal v orkestru. Z rafinirano instrumentalno in harmonizacijo zastrve večkratno vračanje istih napevov, dokler dovede skladbo v mogočnih akordih do viška, kjer se zlije zbor in orkester v enoten spev, ki napoveduje življensko delo Trygvasonovo, namreč pokristjanjenje Norveške. V veliko zaslugi je treba šteti »Grafiki«, da se je lotila svetovne literature, in da skuša tudi v tem oziru delovati s svojimi skromnimi močmi med članstvom v prosep glasbene umetnosti.

— Na kraljev dan vabi »Atena« mladino in prijatelje mladine k »spravljicam za deces« katere bo umetniško predstala gđ. Sturmova v mali dvorani Narodnega doma od 4.—5. ure popoldne. Istočasno opozarjamo na »Pravljice«. Pričakujemo, da pozdravijo starši in naši vzgojitelji nove prireditve s pravim razumevanjem.

— Psihoanalitič Freud in njegova teorija o panseksualizmu je naslov predlvinji, ki ga priredi v ponedeljek 14. t. m. ob 20. uri akad. soc.-pedag. krožek na moškem učiteljskem. Ali poznate vsi Sigmunda Freuda? Najbrže ne. In vendar razburja njegove teorije že 25 let sem vse velike in največje duhove, ki se bavijo s skrivnostmi naše duše. Ta metoda je tako nova, da prvi njen ustanovitelj S. Freud, da so v njej tudi psihiatri prav tako laiki, kakor vse ostalo kulturno občinstvo, čeprav jo v glavnem uporabljajo za zdravljenje duševnih bolezni. Vsi, ki nečesto zaostati za časom, obiščite to predavanje. Predava tov. Vladimir Bartol. Vstopnine ni!

KAKO SE PRIDOBİ DRŽAVLJANSTVO V KRALJEVINI SHS?

Z ozirom na to, da vlada med prebivalstvom glede modalitet, pod katerimi se pridobi državljanstvo v kraljevini SHS velika neorientiranost, je objavilo notranje ministrstvo v informacijo sledeče:

Prošnje se morajo vpsolati notranjemu ministru, upravnemu oddelku, direktno ali indirektno, preko krajeve policijske oblasti, ki jih opremi s svojim mnenjem.

V prošnji je navesti:

1. Dan, mesec in leto rojstva prošilca, žene in vseh mladoletnih otrok.

2. Rojstni kraj in državljanstvo.

3. Od kdaj živi prošilec na ozemlju države SHS (dan, mesec in leto).

4. Če je oženjen, ali ne, če je, je navesti rodbinsko ime žene, kakor tudi imena vseh otrok — ter kje živi prošilec točasno.

5. Za koga se prosi za državljanstvo.

6. Motivacijo, zakaj se prosi za državljanstvo. Prošnji je treba priložiti sledeče priloge:

a) krstni (rojstni) list zase, za ženo in vse otroke, ki še niso prekoračili 21 leta;

b) poročni list; če originala krstnega ali poročnega lista ni, je treba priložiti uradno overovljeno potrdilo;

c) navedeno spričevalo, izstavljeno od katere politijske oblasti, glede zadržanja v moralnem in političnem oziru;

d) najvažnejša šolska spričevala;

e) potrdilo delodajalca, pri katerem je prošilec nastavljen;

f) za slučaj podelitve državljanstva mora biti zasigurana pristojnost v kaki občini kraljevine SHS;

g) domovnica ali izkaz o tačasni domovinski pristojnosti;

h) uradno potrjena izjava žene, da želi tudi ona dobiti državljanstvo kraljevine SHS, dalje dokaz, da je prošilec odpuščen iz državljanstva države, ki ji je doslej pripadal, ali pa da ima zagotovilo, da bo odpuščen v slučaju sprejetja v jugoslovensko državljanstvo. Dokaz, da je kdo iz svoje občinske pristojnosti izstopil, ne zadostuje.

Originalnim krstnim in poročnim listom ter izkazom glede službe je priložiti tudi uradno overovljene prepise — če so ti doku-

menti izstavljeni v kakem tujem jeziku, je potreben tudi uradno overovljen prevod. Vse to pa v interesu prošilca, zato da se mu morejo vrniti originali. Vse priloge morajo biti pravilno kolkovane. Če niso že v originalu po predpisu kolkovane, je treba kolkovati priloge vsako z dvodinarskim kolkom, prav tako v slučaju da so originali kolkovani z inozemskimi kolki. Prošnjo samo je treba kolkovati s 105 dinarji v jugoslovenskih kolkih.

Prosveta.

Gospa Olga Olgina gostuje v ljubljanski operi drugič v torek, dne 15. t. m. Pela bo naslovno vlogo Massenetoove opere »Manon«. Ostala zasedba ostane nespremenjena. Predstava se vrši za abonma E.

V petek, dne 18. t. m., se bo izvajalo na koncertu v unionski dvorani eno najznamenitejših del češke glasbene literature, impozantno simfonično delo Vit. Novaka: »Vihar.« Delo je pisano za veliki simfonični orkester, soli ter zbor, in sicer na podlagi basni, ki jo je spesnil Svatopluk Čeh. Na tem koncertu bomo imeli zopet priliko čuti veliko glasbeno delo svetovne vrednosti, ki obsega celotni koncertni večer. Tako se polagoma vračamo v one predvojne čase, ko smo v našem koncertnem življenju leto za leto mogli zabeležiti izvajanje velikih glasbenih del svetovne slave. Po vojni pa je to delo pravzaprav tretje veliko delo, ki se je poleg Dvořakove Stabat Mater in Cesar Franckovih Blagrov pelo na koncertnem odru. Prihodnje dni pričujemo natančnejšo analizo in vsebinsko dela. Vstopnice bodo od ponedeljka dalje v predprodaji v Matični knjigarni.

30 troglasnih mladinskih zborov. Za višjo stopnjo osnovnih šol in za meščanske šole zbral in harmoniziral Ciril Pregelj, učitelj v Celju. Samozaložba. Cena 20 Din. — Dosedaj se je po šolah petje mnogo premalo gozilo in čas je že, da se ga ne smatra postranskim predmetom. Treba je na mladino navdušiti zanj in zato je treba dobrih učiteljev. Po enoglasnem in dvoglasnem petju v prvih razredih bo zelo dobrodošla šolam pravkar

izšla zbirka Pregljevih narodnih (30 pesmi), ki so priprosto, pa vendar spretno prirejene za troglasni mladinski zbor. Porabne so za šolsko petje, pa tudi za nastope mladinskih zborov na šolskih prireditvah. Zbirka se naroča pri prireditelju g. C. Preglju v Celju in jo vsem šolam radi priporočamo.

Kje je dobil Rihard Zika svojo violino?

Znani goslec in primarij Zikovega kvarteta gospod Rihard Zika je srečni posestnik stare, znamenite violine, ki je delo enega najslavnejših nemških mojstrov Matevža Klotza. — Violina je mojstrski izdelek, eden najlepših in najboljših opusov priznanega mojstra ter prekaša marsikateri mojstrski izdelek slavni italijanski mojstrov. Starost violine naj svedoči dejstvo, da je bila več kot 50 let last grofovske rodbine Sturm v Rydesheim ob Reni. Pri nekem koncertu Zikovec je slišala stara grofica Sturm Zikov kvartet in igra gospoda Riharda Zike jo je tako presenetila, da je takoj sklenila, da mu podari violino, ki je bila last družine. Njen sin, konservatorist, je namreč padel v svetovni vojni in pred svojim odhodom k vojakom je naročil materi, da ne pusti ležati dragocenega instrumenta v slučaju njegove smrti v omari, ampak če pade, naj jo podari onemu umetniku, o katerem bo prepričana, da jo bo ljubil tako, kakor je ljubil svoj instrument on sam. Z ozirom na to jo je, kakor že omenjeno, podarila g. Rihardu Ziki. Na tem instrumentu bo igral gospod Rihard Zika vse tri točke sporeda komornega koncerta, ki se vrši v sredo, dne 16. t. m. v Filharmonični dvorani in za katerega so vstopnice v predprodaji v Matični knjigarni.

20. DECEMBRA T. L.

se vrši žrebanje loterije Jugoslovanske Matice, ki obsega kot dobitke dve motorni kolesi in 25 navadnih moških in ženskih koles. Srečke po 10 Din so naprodaj pri vseh podružnicah Jugoslovanske Matice v Sloveniji v vseh ljubljanskih trafikah, Tiskovni zadrugi in pisarni Jugoslovanske Matice, Selenburgova ulica 7/II. Prodaja srečk se zaključi 18. t. m. odnosno v pisarni Jugoslovanske Matice 19. t. m. Kdor še nima srečk, naj si jih pravočasno nabavi.

Gospodarstvo.

× Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 18. decembra 1925. ponudbe za dobavo merilnih priprav. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem oddelku te direkcije. — Ministrstvo vojne in mornarice, oddeljenje za mornarico v Zemunu, sprejema do 5. januarja 1926 ponudbe za dobavo perila (1000 komadov moških srajc, 3000 komadov belih ovratnikov, 1500 kravat). Predmetni oglasni z natančnejšimi podatki so v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled.

× Izvoz raznega blaga v Grčijo. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo je prejela iz Grčije dopis, s katerim se ji naznanja, da bi se moglo na grškem tržišču placirati velike količine dobrih namiznih jabolk, nadalje hrušk, orehov, fižola, žita, sira, lesa za sode, drv, oglja (500—1000 vagonov), marmelade itd. Interesenti naj bi poslali vzorce z navedeno cen franco državna meja SHS Gjevčelija via Solun na trdiko, katere naslov dobijo v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

To in ono.

OBLEKA IZ CELULOIDA.

Najnovejša modna novost, ki prihaja iz Amerike, so obleke iz celuloida. Če se bodo obnesle, je vprašanje. Kajti, čeprav utegne biti izredno lepa in mlada deklica, oblečena v prozorni celuloid prav mikavna, vendar nismo pozabiti, da bo večina žensk o takih prozornih obleki — manj privlačna. Toda moda je moda, in pripravljeni moramo biti na vse. Da izgleda obleka iz celuloida bolj dražestna, se nosi vrh nje mrežast, iz zlatih ali srebrnih nitk obstoječ desus. Obleka iz celuloida se da tako impregnirati, da se ne vname, ako pride v dotiko z ognjem. V tem oziru je torej vsaka nevarnost eliminirana. Ostane pa nevarnost, da se vname moška ljubezen. Pa to je mogoče glavni namen izjabe.

V oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

»Da. Vedeli smo, po kateri poti boste vozili iz Buenos Airesa, in tedaj je bilo že vse pripravljeno. Predvsem tale jama. Izbrali smo zato ta prostor, ker ste tu morali pasti noter. Med temi tesnimi zidovi se ne morete nikamor umakniti, ne namenoma in ne slučajno, kar bi se v pampi povsod lahko zgodilo; če bi pa izkopali jamo pred ali za kakim mostom, bi padel vanjo morda še pred vami kak drug voz ali jezdec.«

Adam sune okamenelo deklico.

»Ali nisem rekel?«

»In tega moža,« nadaljuje Leonor vsa iz sebe, »ste privezali danes zjutraj na konja in ga zapodili v pampo, le da nam pove ono pravljico o ujetih ženah?«

»O ne, nekoliko drugače je vseeno bilo. Priprave za to mazepsko jahanje smo napravili šele tam poleg ceste za griči. Približno smo izračunali, kdaj pridete mimo — to se pravi, pri nas pampskih roparjih ne pride v poštev nekaj dni ali tudi nekaj tednov, naučili smo se čakati.«

»Kaj mož ni bil na konju od ranega jutra?«

»Komaj deset minut. Šele ko je bilo videti vaš

voz, so ga navezali in zapodili konja pred vas.«

»Saj je bil vendar popolnoma onemogel?«

»Prav nič ne.«

»Niti govoriti ni mogel.«

»Tako se je le delal.«

»Saj se je onesvestil.«

»Zakaj bi se ne onesvestil nalašč?«

»Izpil je skoro poln škač vode kar zdržema.«

»O, takle gancho vam izpije še mnogo več, četudi je le voda,« se smehlja prijazno bandit.

»In vse to le zato, da nas zvabite sem?«

»Da, le zato. Saj je vendar razumljivo, da ne bo pustila mis Morris dvajset vjetih belih žen pri Indijancih.«

»Lopov!!« zakliče Leonor, izgubivši ravnotežnost.

»Da, jaz sem ropar te pampe, morda ste že kaj čuli o meni, Ned iz Pampe je znano ime — sicer sem pa manj lopov, kot marsikdo drugi, ki je v vaših mestih poštenjak.«

Leonor se je zopet umirila. Slišati hoče še več.

»Kaj ste si vse to izmislili vi sami?«

»Ne, delam po naročilu drugega.«

»Kdo je to?«

»To je pač vseeno.«

»Ali vam je to naročil mr. Artur Deacon?«

»Hm — ko ga že imenujete — da, on mi je naročil, čeprav ne direktno. Slišal sem le slučajno, da je neki mr. Deacon glavna oseba.«

Torej zopet on!

»In kaj vam je naročil?« poizveduje Leonor dalje.

»Ustaviti in prijeti vaš avtomobil tako, da ne bo mogel dalje.«

»Tu v teh razvalinah?«

»Ne, tega ne. Svetovali so mi pač, da naj izkopljem jamo, a to je bilo pravzaprav samoumevno; prostor sem izbral jaz.«

»Kdaj ste dobili naročilo?«

»Predčerašnjim je dospel sel, ki ga je poslal oni yankee in me je takoj našel.«

Leonor napravi hitro račun na pamet. Tu se nekaj ne zлага.

»Ali že veste, da je požar uničil Buenos Aires?«

»Buenos Aires? Nič ne vem.«

Potem je šel oni odposlanec že pred katastrofo iz mesta, povest so izmislili že zdavnaj, ko je bil avto še na morju. Deacon je potoval pač po krajši poti, da je prehitel avtomobil.

»Vse to pa sedaj nima več pomena.«

»Zakaj ne?«

»Ker sem predala javnosti skrivnost morrisita.«

»Tako? To me ne briga. Izvršil sem naročilo, obljubljeno premijo bom gotovo dobil, če mi je ne bo hotel dati oni Artur Deacon, potem mu bom že pokazal, kdo je Ned iz Pampe, izvedel bo, da ni na zemlji kotička, kamor bi se skril pred mano.«

(Dalje prih.)

Vsak hoče v Božiču in Novem letu

napraviti svojim veselje s primernim darilom in to je le mogoče, če iste kupi pri trdki

JOSIP PETELINC - Ljubljana

ki ima veliko zalogo žepnih robcev, rokavic, nogavic, pletnine, srajce za gospode, toaletne potrebščine, samovence, angleške šifone, fine klope, vezeno, čipke, torbice, nahrbtnike, police in še veliko, veliko drugih lepih in potrebnih stvari po znatno nižani ceni. — Na veliko in malo!

MALI OGLASI

Črna oglasna do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljnja beseda 50 par.

PREMOG - ČEBIN

Wolfova ulica 1/II. - Telefon 56.

Okrajne zastopnike

na Kranj, Radovljico, Ljubljano, Kamnik, Logatec, izbe večja zavarovalnica. Služba stalna in primerna za vpokoje. Ponudbe z opisom dosedanjega poslovanja, pod »Stalno« na »Publicitas« d. d. oglasni zavod, Ljubljana, Selenburgova ulica 7. II.

Fotograf

ali Amatorja za pokrajinske slike in stereofotografije, sprejemamo za stalno. Ponudbe z referencami in navedbo plače pod šifro »Fotograf« na »Publicitas« d. d. oglasni zavod, Ljubljana, Selenburgova ulica 7. II.

RADIO-aparate

in sestavne dele ima v zalogi

FRANC BAR, Ljubljana

Čenkarjevo nabrežje št. 5.

Vsak dan namočena

polenovka

v specialni trgovini
LIUBLJANA, Gradišče št. 7.

Sobarica

marljiva, zdrava in pošena se sprejme. Prednost imajo one, ki znajo šivati. Ponudbe na Julka J. Ballony, Beograd, Miloša Velikog ulica 58.

Potnika

za razpečevanje razglednic dobro upeljanega se sprejme pod ugodnimi pogoji. Ponudbe pod »Potnik« na »Publicitas« d. d. oglasni zavod, Ljubljana, Selenburgova ulica 7. II.

Akademik

išče sobo, če mogoče separirano, za takoj. Najraje v sredini mesta. Ponudbe na upravo lista pod »Soba«.

Znanja želi

z inteligentno gospodično visokošolec. Le resne ponudbe — neanonimne in s sliko — na upravo lista pod »Dvajsetletna«.

PRODAM več vagonov

borovih brzojav. drogav

od 7 do 12 m. — Ponudbe na Fr. Pušave, parna žaga, Lahovec pri Komendi.

DUBIED

Najboljši švicarski pletilni stroji na svetu znamke

DUBIED

za obrt in industrijo. — Edina tovarniška zaloga za Slovenijo

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika.

VINOCET.

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje

urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarni: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Vrtnarske zadeve

posreduje

Goikova „Vrtnarska šola“ v Kranju.